

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

16 aprilie 2019

mun.Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componență:

Președinte – Vladimir Timofti,

Judecători – Anatolie Țurcan, Elena Cobzac, Nadejda Toma, Victor Boico

a judecat, fără citarea părților, recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de circumscripție Bălți, Pasat Liliana, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 05 decembrie 2018, în cauza penală în privința lui

Grișciuc Piotr XXXXX, născut la XXXXX, originar și domiciliat în s. XXXXX, str.XXXXX, nr. XX, r-nul Rîșcani

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 06.07.2018– 16.10.2018;

Instanța de apel: 12.11.2018–05.12.2018;

Instanța de recurs: 21.01.2019 – 16.04.2019.

Asupra recursului ordinar declarat, în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Drochia, sediul Rîșcani din 16 octombrie 2018, Grișciuc Piotr a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art.151 alin.(4) Cod penal, la 12 ani închisoare, cu executarea în penitenciar de tip închis.

S-a dispus încasarea de la Grișciuc Piotr în beneficiul lui Colibaba Valeriu suma de 70 000 lei, cu titlu de prejudiciu moral.

Solicitarea privind încasarea cheltuielilor de judecată în sumă de 10 613,60 lei, a fost respinsă ca neîntemeiată.

2. Pentru a pronunța sentința, prima instanță, în fapt, a constatat că Grișciuc Piotr a data de 20.04.2018 aproximativ la ora 23.00, aflându-se în propria locuință situată în s. XXXXX, str XXXXX, r-nul XXXXX, fiind în stare de ebrietate alcoolică, în timpul unui conflict cu Colibaba Igor, din motiv de ură, apărută din cauza că ultimul nu dorea nici să se culce, nici să plece acasă, acționând intenționat, în scopul cauzării ultimului vătămarilor corporale, i-a aplicat mai multe lovituri cu pumnii în regiunea capului, cauzându-i vătămări corporale grave, în urma cărora Colibaba Igor la data de 04.05.2018 a decedat.

3. Sentința a fost atacată cu apel de către acuzatorul de stat care a solicitat casarea parțială a acesteia, în partea dispozițiilor privind încasarea cheltuielilor judiciare, cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru, în baza căreia să fie dispusă încasarea din contul inculpatului a cheltuielilor judiciare în sumă de 10 613,60 lei.

În argumentarea apelului s-au invocat următoarele:

- instanța de judecată neîntemeiat a respins solicitarea procurorului privind încasarea cheltuielilor judiciare suportate potrivit legii pentru asigurarea bunei desfășurări a procesului penal în sumă de 10 613,60 lei. Suma menționată a fost achitată din bugetul statului pentru

efectuarea rapoartelor de expertiză judiciară nr.201827PO152 din 23.04.2018, 201805O0141 din 04.05.2018, nr.201806P0271 din 08.05.2018, nr.2018.10.C.0269 din 30.05.2018;

-instanța urma să încaseze cheltuielile de judecată de la inculpat în conformitate cu prevederile art.229 Cod de procedură penală.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 05 decembrie 2018 apelul declarat a fost respins ca nefondat.

5. Referindu-se la soluția adoptată de către prima instanță privind cheltuielile de judecată, instanța de apel a constatat că, la adoptarea sentinței, nu a fost admisă derogarea de la normele procesual-penale relevante cauzei, soluția adoptată fiind una întemeiată și corectă. În acest context, instanța de apel a menționat că dispunerea expertizelor de către organul de urmărire penală pentru efectuarea examinării chimice a substanțelor narcotice, în urma pornirii urmăririi penale în speță, constituie acțiuni procesuale ce țin de administrarea probatoriului și formularea învinuirii, care sunt puse în sarcina părții acuzării. Din acest considerent, instanța de apel a statuat că cheltuielile suportate în cadrul urmăririi penale în vederea demonstrării vinovăției inculpatului în comiterea infracțiunii incriminate, prin numirea efectuării expertizelor judiciare, precum și altor acțiuni procesuale, reprezintă cheltuieli judiciare ce sunt achitate din bugetul statului.

Din motivele enunțate, instanța de apel a conchis că apelul procurorului urmează a fi respins, ca nefondat, cu menținerea sentinței.

6. Nefiind de acord cu decizia instanței de apel cu recurs ordinar a contestat-o acuzatorul de stat, care invocând prevederile art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, solicită, casarea acesteia cu dispunerea rejudecării cauzei în aceiași instanță de apel.

În argumentarea soluției solicitate recurentul a invocat următoarele:

- decizia adoptată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, iar concluzia privind neîncasarea cheltuielilor de judecată de la inculpat în beneficiul statului în sumă de 10 613,60 lei este neargumentată;

- în prezenta speță sunt aplicabile prevederile art.art.227 alin. (1) (2) pct.5), 229 Cod de procedură penală, care stipulează că cheltuielile judiciare sunt suportate de condamnat sau sunt trecute în contul statului;

-instanțele de fond eronat au interpretat prevederile legale care reglementează încasarea cheltuielilor de judecată.

7. Judecând recursul declarat în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal lărgit concluzionează că acesta urmează a fi respins, din următoarele considerente.

Potrivit prevederilor art.435 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, instanța de recurs judecând recursul, este în drept de al respinge ca inadmisibil, cu menținerea hotărârii atacate, în cazul în care se constată că recursul nu a fost declarat cu respectarea condițiilor legale (este tardiv sau inadmisibil) ori nu este întemeiat legal (este nefondat).

Recursul este nefondat în cazul când hotărârea atacată este legală, întemeiată și motivată.

În sensul art.427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel. Erorile de drept pot fi erori de drept formal sau procesual și erori de drept material sau substanțial. Instanța de recurs verifică dacă a fost corect aplicată legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Recursul declarat de procuror este întemeiat în baza pct.6) alin.(1) art.427 Cod de procedură penală, potrivit căruia, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, invocând următoarele cazuri

de casare incidente, în opinia acestuia, în prezenta cauză și anume: hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

Colegiul penal constată din recursul declarat, că recurentul nu contestă starea de fapt stabilită de instanțele de judecată și nici încadrarea juridică a acțiunilor săvârșite, invocând dezacordul cu soluția instanței de apel prin care a menținut sentința în partea soluționării chestiunii privind cheltuielile judiciare.

Astfel, procurorul contestă decizia instanței de apel din considerentul că, în opinia sa, instanțele de judecată eronat nu au dispus încasarea cheltuielilor judiciare de la inculpat în cuantum de 10 613 lei, suportate de stat pentru efectuarea rapoartelor de expertize judiciare nr.201827PO152 din 23.04.2018, 201805O0141 din 04.05.2018, nr.201806P0271 din 08.05.2018 și nr.2018.10.C.0269 din 30.05.2018.

Verificând actele cauzei, în raport cu motivele invocate, instanța de recurs consemnează că cele avansate de recurent nu și-au găsit confirmarea, iar soluția adoptată pe marginea acestei spețe de către instanța de fond care a fost menținută de către instanța de apel, în partea respingerii solicitării procurorului privind încasarea de la inculpat a cheltuielilor judiciare, suportate la caz pentru efectuarea expertizelor judiciare, este legală și întemeiată.

Colegiul penal consideră nefondată revendicarea procurorului în partea ce ține de pretinsa încălcare admisă de instanța de apel, prevăzută de art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, privitor la neîncasarea cheltuielilor judiciare din contul inculpatului pentru efectuarea expertizelor judiciare, dat fiind că, în dispoziția art.143 alin.(1) Cod de procedură penală, este stipulat expres că expertiza se dispune și se efectuează în mod obligatoriu pentru constatarea circumstanțelor enumerate în aliniatul nominalizat, inclusiv și în cazul când prin alte probe nu poate fi stabilit adevărul.

În situația când efectuarea expertizei a fost dispusă de către organul de urmărire penală sau de către instanța de judecată la solicitarea acuzatorului de stat, plățile necesare pentru efectuarea acesteia urmează a fi achitate din contul mijloacelor bănești ale bugetului de stat, nu din contul inculpatului, după cum pretinde recurentul. O atare prevedere legală se conține în dispoziția art.75 alin.(3) din Legea nr.68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, unde este stipulat că, **în cauzele penale, cheltuielile pentru efectuarea expertizei sunt suportate de către ordonatorul expertizei judiciare din bugetul alocat**, cu excepția cazurilor prevăzute la art.142 alin.(2) din Codul de procedură penală.

Din actele cauzei, se constată că, rapoartele de expertiză judiciară nr.201827PO152 din 23.04.2018, nr.201805O0141 din 04.05.2018, nr.201806P0271 din 08.05.2018, au fost ordonate de către organul de urmărire penală pentru constatarea faptului dacă la inculpatul Grișciuc Piotr sunt prezente careva vătămări corporale, precum și în vederea stabilirii dacă petele de pe obiectele ridicate din locuința inculpatului sunt urme de sânge și cui aparțin acestea, iar raportul de expertiză judiciară nr. 2018.10.C.0269 din 30.05.2018, la fel a fost ordonat de către organul de urmărire penală pentru stabilirea gravității leziunilor corporale și cauzei decesului victimei Colibaba Igor. Acestea sunt acțiuni procesuale ce țin de administrarea probatoriului și formularea învinuirii, care au fost puse în sarcina părții acuzării.

În asemenea situație, instanțele de fond corect au statuat că, plata pentru efectuarea acestor acțiuni procesuale, nu urmează a fi încasată din contul inculpatului, întrucât atât normele procesual-penale relevante cauzei, cuprinse în art.art.227, 229, precum și cele din Legea specială nr.68/2016 specificată mai sus, stabilesc că responsabili pentru achitarea plăților încasate de la stat în folosul organelor abilitate cu efectuarea expertizelor judiciare, **sunt ordonatorii unor atare acțiuni procesuale.**

Așadar, Colegiul penal atestă, că instanța de apel a reținut, că aceste cheltuieli sunt suportate de către organul de urmărire penală, care și are atribuția de a administra probele în

vederea probării/combaterii acuzației aduse, însă aceste cheltuieli nu sunt de natura de a pune pe seama statului costuri suplimentare, sau exagerate, iar cheltuielile pentru efectuarea expertizelor judiciare, sunt evidente și necesare pentru a demonstra existența/lipsa bănuielii rezonabile privind comiterea infracțiunii.

Colegiul penal lărgit ține să menționeze și faptul că, în recurs procurorul nu a invocat absolut nici un argument, care să combată soluțiile anterioare, prin care s-a respins solicitarea de a dispune încasarea cheltuielilor judiciare din contul inculpatului, recurentul limitându-se doar la referirea la art.art.227-229 Cod de procedură penală, cu mențiunea că *...plata cheltuielilor se suportă de condamnat sau sunt trecute în contul statului.*

Reieșind din starea sănătății, cea familiară și materială a inculpatului Grișciuc Piotr (este încadrat în gardul trei de dizabilitate, nu este încadrat în câmpul muncii), dar și din faptul că acuzarea nu și-a argumentat solicitarea sa în recursul declarat, Colegiul penal ajunge la convingerea că, recursul declarat de către procuror în prezenta speță, este neîntemeiat.

Având ca reper cele menționate, Colegiul conchide că, în cauza dată nu și-a găsit confirmarea temeiul de recurs la care face referire recurentul și nu sunt motive de a interveni în soluțiile adoptate de către instanțele de fond, deoarece a fost soluționată corect chestiunea cu privire la cheltuielile judiciare suportate pentru efectuarea expertizelor în prezenta cauză. Din considerentele enunțate supra, instanța de recurs concluzionează că, recursul declarat de către procuror în prezenta speță, este neîntemeiat și urmează a fi respins ca inadmisibil.

8. În conformitate cu prevederile art.434, 435 alin.(1) pct. 1) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție

D E C I D E:

Respinge, ca inadmisibil, recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de circumscripție Bălți, Pasat Liliana, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 05 decembrie 2018 în cauza penală în privința lui ***Grișciuc Piotr*** cu menținerea hotărârii contestate.

Decizia este irevocabilă, pronunțată la 16 mai 2019.

Președinte

Vladimir Timofti

Judecători

Anatolie Țurcan

Elena Cobzac

Nadejda Toma

Victor Boico

O p i n i e s e p a r a t ă**a judecătorilor Timofti Vladimir și Cobzac Elena**

Conform art.339 alin (7), 340 alin (3) Cod de procedură penală în cauza penală privindu-l pe **Grișciuc Piotr**

Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 16 aprilie 2019 a fost respins, ca inadmisibil, recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de circumscriptie Bălți, Pasat Liliana, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 05 decembrie 2018 în cauza penală în privința lui **Grișciuc Piotr** cu menținerea hotărârii contestate.

Am semnat cu respect decizia, dar, cu privire la soluția adoptată, exprimăm dezacordul cu majoritatea completului de judecată, deoarece considerăm că recursul ordinar urma a fi admis, cu casarea parțială a deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 21 iunie 2018, în partea neîncasării cheltuielilor judiciare cu remiterea cauzei la rejudecare în această parte.

Se reține, că autorul recursului, invocând prevederile art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, solicită, casarea deciziei în partea neîncasării cheltuielilor de judecată de la inculpat în beneficiul statului, pentru efectuarea expertizelor în sumă de 10 613,60 lei cu dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, invocând, că decizia adoptată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, iar concluzia privind neîncasarea cheltuielilor de judecată de la inculpat în beneficiul statului este neargumentată, în prezenta speță fiind aplicabile prevederile art.art.227 alin.(1) (2) pct.5), 229 Cod de procedură penală, care stipulează că cheltuielile judiciare sunt suportate de condamnat, iar instanțele de fond eronat au interpretat prevederile legale care reglementează încasarea cheltuielilor de judecată.

Analizând argumentele recurentului, în raport cu soluțiile adoptate, constatăm, că soluția instanțelor de fond privind neîncasarea cheltuielilor de judecată de la inculpat, este motivată contradictoriu, fiind interpretată eronat legea aplicabilă la caz.

Se reține, că prin sentința Judecătorei Drochia, sediul Rîșcani din 16 octombrie 2018, Grișciuc Piotr a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art.151 alin.(4) Cod penal, la 12 ani închisoare, cu executarea în penitenciar de tip închis. Solicitarea privind încasarea cheltuielilor de judecată în sumă de 10 613,60 lei, a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prima instanță și-a motivat soluția privind respingerea cerințelor procurorului de încasare a cheltuielilor de judecată suportate de stat pentru efectuarea rapoartelor de expertiză judiciară nr.201827PO152 din 23.04.2018, 201805O0141 din 04.05.2018, nr.201806P0271 din 08.05.2018, nr.2018.10.C.0269 din 30.05.2018, bazându-se pe prevederile art.142 al.2, 227 al.2 Cod procedură penală, considerînd, că cheltuielile pentru efectuarea expertizelor nu pot fi încasate de la inculpat, or, legea prevede, că acestea sunt puse pe seama statului, deoarece au fost ordonate de organul de urmărire penală în vederea constatării vinovăției inculpatului, motivare preluată și de instanța de apel la judecarea apelului – concluzii, care după părerea noastră este una eronată.

Astfel, Curtea de apel a constatat, că art.229 Cod procedură penală, invocat în apel de acuzare nu este aplicabil cheltuielilor solicitate de acuzatorul de stat, cheltuielile pentru efectuarea expertizelor, fiind ordonate de organul de urmărire penală în vederea constatării

vinovăției inculpatului, sunt suportate din contul bugetului de stat și nu pot fi puse pe seama inculpatului.

Potrivit normelor procesuale, în vigoare, ale Republicii Moldova cheltuielile judiciare în procesul penal reprezintă cheltuielile apărute în cadrul procesului penal necesare pentru efectuarea actelor de procedură, administrarea probelor, conservarea mijloacelor materiale de probă, asistența juridică garantată de stat, precum și orice alte cheltuieli prevăzute de art. 227 Cod de procedură penală.

Temeiul suportării cheltuielilor judiciare de către inculpat își are izvorul în activitatea sa infracțională. În cadrul unui proces penal, statul este titularul acțiunii penale, fiind primul interesat în tragerea la răspundere penală a celor care au încălcat legea penală. Astfel, involuntar acesta suportă cheltuieli considerabile pentru asigurarea bunei desfășurări a procesului penal.

Totodată se menționează că cheltuielile judiciare pot fi recuperate de la inculpat, conform prevederilor art. 229 Cod de procedură penală, după finalizarea procedurii de examinare judiciară. În cadrul procesului penal, inculpatul aflat în culpă infracțională poate fi obligat să suporte în principal și integral cheltuielile de judecare, deoarece a săvârșit o infracțiune ce a declanșat un proces de judecată.

Astfel, în caz de condamnare, întrucât s-a stabilit vinovăția inculpatului, ultimul poate fi obligat de a plăti toate cheltuielile efectuate de către stat de la începerea urmăririi penale și până la punerea în executare a hotărârii de condamnare, *cu excepția sumelor plătite interpreților, traducătorilor, precum și apărătorilor în cazul asigurării inculpatului cu avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, atunci când aceasta o cer interesele justiției și condamnatul nu dispune de mijloacele necesare.*

Analiza cadrului normativ internațional, dar și a practicilor internaționale a stabilit că în esență, justiție gratuită nu există. Costurile pentru justiție diferă de la o țară la alta, plătitori fiind atât părțile procesului judiciar, cât și statul, însă în proporții diferite, de la țară la țară.

Apriori, cheltuielile pentru realizarea procedurilor penale sunt efectuate din contul bugetului de stat.

Reprezentanții autorităților care realizează procedurile penale, în vederea recuperării cheltuielilor efectuate urmează să stabilească și să înregistreze cu exactitate toate acțiunile efectuate pentru a putea ulterior să le solicite a fi recuperate, fie în etapa de pregătire a dosarului pentru a fi înaintat spre examinare în instanța de judecată, fie nemijlocit în instanța de judecată, ce la caz a fost realizat de către procuror.

Obligația suportării cheltuielilor judiciare de către inculpat nu decurge din culpa procesuală, el neavând inițiativa declanșării procesului penal, dar este consecința directă a săvârșirii unei infracțiuni pentru care este tras la răspundere de către stat. În cazul în care inculpatul a fost scos de sub urmărire penală în cursul urmăririi penale, sau a fost achitat în cursul judecății, și s-au efectuat aceste două etape ale procesului penal, culpa procesuală revine autorității procesuale, statului revenind obligația de a suporta cheltuielile judiciare.

Din materialele cauzei rezultă, că expertizele judiciare nr.201827PO152 din 23.04.2018, nr. 201805O0141 din 04.05.2018, nr.201806P0271 din 08.05.2018, nr.2018.10.C.0269 din 30.05.2018, au fost ordonate și efectuate în cadrul procesului penal, fiind achitate din sumele alocate de stat, astfel, până la recunoașterea inculpatului vinovat de comiterea infracțiunii cheltuielile au fost avansate de stat, cheltuieli, care după condamnarea acestuia pot fi recuperate de la condamnat.

Or, instanțele de fond eronat au interpretat prevederile normelor procedurale și n-au ținut cont de dispozițiile:

- art. 227 alin. (1), (2) pct. 5) Cod de procedură penală, care stipulează că cheltuieli judiciare sînt cheltuielile suportate potrivit legii pentru asigurarea bunei desfășurări a procesului penal. Cheltuielile judiciare cuprind sumele cheltuite în legătură cu efectuarea acțiunilor procesuale în cauza penală (care includ și exertizele judiciare);

- art.229 alin.(1) Cod de procedură penală care prevede că, cheltuielile judiciare **sînt suportate de condamnat** sau *sînt trecute în contul statului*. (2) Instanța de judecată poate obliga condamnatul să recupereze cheltuielile judiciare, cu excepția sumelor plătite interpreților, traducătorilor, precum și apărătorilor în cazul asigurării inculpatului cu avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, atunci cînd aceasta o cer interesele justiției și condamnatul nu dispune de mijloacele necesare.

- art. 229 alin. (3) Cod de procedură penală, instanța poate elibera de plata cheltuielilor judiciare, total sau parțial, condamnatul sau persoana care trebuie să suporte cheltuielile judiciare în caz de insolvabilitate a acestora sau dacă plata cheltuielilor judiciare poate influența substanțial asupra situației materiale a persoanelor care se află la întreținerea lor.

Deci, reieșind din concluziile expuse de către instanța de apel în motivarea soluției adoptate, constatăm că, această instanță a dispus menținerea sentinței prin care a fost respinsă ca neîntemeiată cerințele procurorului, privind încasarea cheltuielilor judiciare în sumă de 10 613,60 lei, cu titlu de cheltuieli pentru efectuarea experizelor judiciare, inculpatul fiind eliberat total de la plata acestora, eronat motivîndu-și soluția, cu faptul că expertizele au fost ordonate de către organul de urmărire penală și ele nu pot fi puse pe seama inculpatului, fără a face careva referire la faptul dacă plata cheltuielilor judiciare poate influența substanțial asupra situației materiale a persoanelor care se află la întreținerea inculpatului, în conformitate cu prevederile art.229 alin.(3) Cod de procedură penală. Or, la caz inculpatul n-a invocat careva circumstanțe ce ar condiționa trecerea cheltuielilor judiciare suportate de stat în contul statului, fiind trecută plata cheltuielilor judiciare în contul statului arbitrar, fără a se ține cont și de modificările efectuate în art. 143 Cod de procedură penală, fiind abrogat alin. (2) al acestui articol prin Legea nr. 316 din 22.12.2017, în vigoare din 09.02.2018.

Din considerentele expuse, statuăm, că decizia instanței de apel în cauza dată, este afectată de insuficiență în partea motivării soluției adoptate, ceea ce este incident cazului de casare invocat în recurs și prevăzut de art.427 alin.(1) pct. 6) Cod de procedură penală, iar erorile admise de către instanța de apel nu pot fi corectate în ordinea procedurii de recurs ordinar, în speța dată.

Pentru aceste motive am optat pentru admiterea recursului ordinar, cu casarea parțială a deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 21 iunie 2018, în partea neîncasării cheltuielilor judiciare, cu remiterea cauzei la rejudecare în această parte.

Judecători

Timofti Vladimir

Cobzac Elena